

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-365-4-44>

ОЦІНКА ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Робота з розроблення чинної Стратегії тривала з 2021 року. Перша редакція документу була погоджена членами Міжсекторальної робочої групи 23 лютого 2022 року [1]. Учасники публічних консультацій «Стратегія здоров'я 2030», що відбулись у грудні 2021 року і були організовані МОЗ України, ВІ «Активна Громада» від Інституту «Республіка», Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ за сприяння Національного Демократичного Інституту, акцентували увагу на оперативних завданнях і зазначили такі проблеми стратегічного планування розвитку галузі [2, с. 11]:

- необхідність універсального охоплення послугами охорони здоров'я;
- невідповідність проєкту «Стратегії розвитку охорони здоров'я до 2030 року» іншим стратегічним документам (Державній стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року тощо);
- недостатнє фінансування та слабке оснащення обладнанням медичних закладів;
- монополію цифровізації послуг та невирішені питання захисту персональних даних;
- відсутність методики визначення якості надання медичних послуг;
- відсутність методики оцінки потреб громадян;
- необхідність встановлення фінансування на рівні 5% ВВП і пошуку альтернативних джерел фінансування галузі;
- необхідність введення відповідальності за надання неякісних або ненадання медичних послуг;

- необхідність стимулювання лікарів працювати без неформальних платежів;
- необхідність розроблення стратегії комунікації та стратегії кризової комунікації;
- нестача інформації у представників органів місцевого самоврядування про їх роль в забезпеченні громадського здоров'я;
- необхідність підготовки окремого пакету послуг для осіб похилого віку;
- необхідність диференціації понять «громадське здоров'я», «охорона здоров'я» і «медична допомога» для розмежування функцій Центрів громадського здоров'я, МОЗ і НЗСУ;
- необхідність створення епідеміологічної служби;
- потреба у ранньому виявленні надзвичайних ситуацій;
- необхідність проведення ефективних інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності населення про захворювання, їх діагностику та лікування; інформування пацієнтів про можливості отримання медичних послуг та роботу системи охорони здоров'я в цілому; профілактики захворювань та розвитку соціально-гігієнічної культури;
- наявність недоліків державного регулювання галузі і низька ефективність системи адміністративного управління;
- потреба у створення наглядових рад та інших формах громадського контролю;
- недостатня спеціалістів в ОТГ і велика кількість вузьких спеціалістів у великих містах;
- відсутність системності у наданні освіти вузьким спеціалістам.

Як зазначено у Звіті про результати публічної консультації [2, с. 31], надані учасниками пропозиції будуть враховані редакційно або концептуально. Частина пропозицій оперативного і тактичного характеру буде використана при підготовці плану впровадження Стратегії та інших нормативних документів в системі охорони здоров'я. У результаті обговорень рамковий документ перетворився на першу редакцію Стратегії, основні тематичні напрями і стратегічні пріоритети якої наведено у табл. 1. Затвердженню Стратегії завадила війна, але її

доопрацювання з урахуванням нових викликів було поновлено у 2023 році.

Таблиця 1

Стратегічні пріоритети розвитку системи охорони здоров'я за тематичними напрямками (Проект Стратегії від 23 лютого 2022 року)*

Тематичний напрям	Стратегічний пріоритет
1	2
Врядування у сфері охорони здоров'я	Впровадження універсальних підходів та інструментів врядування, що забезпечують професійну автономію, сталість і спроможність національних інституцій у сфері охорони здоров'я
	Створення ефективної системи міжсекторального співробітництва для забезпечення загальнодержавного підходу у вирішенні питань охорони здоров'я
	Забезпечення прозорості і покращення результатів системи охорони здоров'я завдяки взаємодії та нагляду всього суспільства
	Здійснення управління в системі ОЗ та прийняття рішень в інтересах і відповідно до потреб населення на основі доказової бази та використання найкращих практик
	Створення системи ефективного управління закладами охорони здоров'я, яка забезпечує громадську підзвітність та нагляд
	Запровадження системи професійного самоврядування працівників у сфері ОЗ
Універсальне охоплення послугами охорони здоров'я	Покращення здоров'я людей завдяки впровадженню ефективної інтегрованої моделі, яка забезпечує збалансоване, науково обґрунтоване, безперервне надання якісних і безпечних послуг
	Забезпечення фінансового захисту людей при отриманні гарантованих державою необхідних якісних та доступних послуг в ОЗ. Зниження рівня платежів з кишені, не обмеження попиту і доступу до послуг, відсутність катастрофічних витрат у випадку хвороби

1	2
	Гарантування фармацевтичної безпеки країни та безперервного доступу людей до ефективних і безпечних лікарських засобів та медичних виробів
Громадське здоров'я, готовність та реагування на надзвичайні ситуації	Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я, спрямованої на збереження і зміцнення здоров'я населення, попередження хвороб, своєчасне виявлення викликів для здоров'я та реагування на них
	Створення безпечних умов і середовища життєдіяльності, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я
	Забезпечення захисту здоров'я населення шляхом попередження виникнення й раннього виявлення надзвичайних ситуацій
Залучення людей та громад	Підвищення рівня відповідальності людей щодо власного здоров'я та права прийняття клінічних рішень
	Створення умов для повноцінної участі людей і громад для спільного планування та організації надання медичних послуг
Кадрові ресурси системи охорони здоров'я (КРОЗ)	Інтегрування освіти і наукової діяльності у сфері охорони здоров'я до сучасного міжнародного контексту
	Здійснення планування і забезпечення кадрів системи охорони здоров'я відповідно до потреб
	Створення умов для забезпечення професійного благополуччя працівників сфери охорони здоров'я

Джерело: складено автором за [1, с. 24]

Кількість стратегічних цілей було зменшено до трьох, але на відміну від першої редакції документу, розробники вказують оперативні цілі і завдання в межах кожної з них. Серед основних досягнень системи охорони здоров'я у оновленому варіанті «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я 2030» (далі – Стратегія) визначено:

– встановлення державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення та утворення Національної служби

здоров'я України – замовника медичних послуг та лікарських засобів;

- автономізацію закладів охорони здоров'я;
- прийняття базового системо утворюючого закону, що регламентує функціонування системи громадського здоров'я;
- створення та розвиток єдиної національної агенції із забезпечення централізованої закупівлі лікарських засобів та медичних виробів для потреб системи охорони здоров'я;
- розмежування функцій формування та реалізації політики у сфері лікарських засобів;
- цифровізацію процесів в сфері охорони здоров'я.

Серед викликів, що постають перед системою охорони здоров'я розробники документу зазначили:

- необхідність створення стійкої системи готовності та реагування на майбутні загрози;
- суттєве руйнування медичної інфраструктури у наслідок військової агресії РФ;
- суттєву міграцію населення та медичних працівників;
- найнижчі показники тривалості життя серед європейських країн, старіюче населення, високий рівень смертності;
- значне поширення НІЗ, проблеми психічного здоров'я, зростання кількості нових випадків інфікування ВІЛ та смертей від СНІДу, високий рівень поширення мультирезистентного туберкульозу;
- недостатній рівень охоплення дітей профілактичними щепленнями;
- низький рівень видатків на охорону здоров'я у відсотках до внутрішнього валового продукту у порівнянні з розвинутими країнами;
- високий рівень неформальних платежів за надання медичних послуг;
- не ефективне використання ліжкового фонду [3, с. 2].

Таким чином, розробники виокремили сильні і слабкі сторони системи охорони здоров'я, але, при цьому, не зазначили зовнішні можливості і загрози для подальшого її розвитку.

Література:

1. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. 68 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Стратегія/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf> (дата звернення: 06.12.2023).
2. Публічна консультація Стратегія здоров'я 2030. Звіт за результатами публічної консультації. Київ: МОЗ, 2022. 36 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Стратегія/15%2C02%2C2022/03/Звіт%20за%20результатами%20публічної%20консультації.pdf> (дата звернення: 07.12.2023).
3. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. 2023. 21 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Громадське%20обговорення/2023/розпорядження/Стратегія%202030.pdf> (дата звернення: 04.12.2023).